בעהשי"ת

שאלות ותשובות

אמרי יעקב

חלק רביעי

תשובות ובירורי הלכה
בארבעה חלקי השולחן ערוך

*

אשר חנני ד' יתברך ברוב טובו וחסדו

יעקב מאיר שטרן

מח"ס משנת הסופר ואמרי יעקב

אב"ד קהילות יעקב - בני ברק

בני ברק

תשפ"ו לפ"ק

על הפס הנכון, מ"מ הפטר פסול, ומ"מ לפעות כלום דעדים המעומים על הפטר הוי כנמקרו עדותן בבי"ד ע' כתובות י"ח, משמ"כ ניווי הבעל בין כך אין מוכח ממוכו שלווה, ובכה"ג אין מוקדם ומאוחר וכסר.

והנה עפ דברי המוס' הובאו גם בקלוה"מ (מ"ה פ"ק ג') דפס העדים מתמו עפמם מחילה על נייר חלק, ומ"כ כתבו מעל מחימתן אח הפטר דפסול, משום דבעינן שכתיבה קודם החתימה, ואחר שכתבו אח הפטר אין החתימה מוחר וניעור, וכן ס"ל להב"ח בחשובה (סי' מ"ה). אולם בשו"ת שואל ומשיב (כרך ג' מ"ב סי' ע"ד) מייחי דברי הקלות הנ"ל ופליג עליו, וכתב וז"ל: ואף שכתבו המוס' דגם בשאר שטרות הוא כן (ועי' רק בגיטין) היינו דוקא אם לא חתמו לפס חתימה של עדות כלל, או שלא חתמו ע"ז הענין, והלוה לא לוה להם להחוס רק אפס חתמו עפמם ומ"כ נכתב הפטר, דחתימתן הוא בבדי, ולא היה בחורת עדות כלל ולא נחתם מדעת החתייב, אבל אם חתמו עפמן לפס עדות על זה ההלואה, אף שכתבו אח"כ הפטר כשר ע"ש.

ובן לחיתי בם' נחל יצחק (סי' מ"ה) שהחריך מאד לחלוק ולפלפל בדברי הקלות, ומסיק (סוף ענף ד') וזה"ל: העולה לנו מכל זה דבשטר שחתמו העדים על נייר חלק, דיש מקום לדון דלכתה שיטות הראשונים אינו מוכח דפסול שטר כזה וכו', ועל כן אפשר לדון דמהני מפיקה זאת, ובכתב ידו שחתם על נייר חלק וכתב אח"ו למעלה, דודאי מועיל כת"י וזה עכ"ל. (וע"ע בחתרי בינה דיני הלוחה סי' כ"ו מש"כ בזה, ובשו"ת בית שלמה חו"מ סי' נ').

העולה להלכה ג) כתובה שדילגו מיבת "וקנינא" אין בו משם פסול ואם רוצים יכולים אח"כ להשלימו. ב) כתובה שנכתב בטעות במקום שם "חוה" "חיה", ורוצים להחריך מעט אח היו"ד להפכו לוי"ו נאחר שחימת העדים, יש להמנע מזה, ולא מיבעי אדם זר או המסדר קידושין, אלא אפילו החתן או העדים אין להם לתקן כן, ונריך לכתוב כתובה חדשה.

דברי ידידו דוש"ת מצפה לרחמי ד'

יעקב מאיר שטרן

סימן קפו

חשיבות לבישת מטפחת מבחינה הלכתית

לכבוד ידידי האברך החשוב בתו"י המוסר עצמו באופן נפלא להרמת קרן הצניעות הרב ר' בן ציון אלטמן שליט"א אבן יקרה כאן עירנו ב"ב

אחר"ש בידידות ויקר, הנני זה לודות שאלתך במה יכולים לחזק ענין לבישת מטפחת, לאלו שטוענות שהם הולכות עם פאה כשרה מכל הבחינות, וע"כ מדוע ומה טעם להדר ללכת דוקא עם מטפחת, ובפרט שהרבה פעמים הדבר כרוך עם כל מיני קשיים, ומדוע תשוב כל כך ענין המטפחת עכ"ד.

תשובה הנה הגם שמי שהולכת עם פאה כשרה מכל הבחינות (שאין בה שום משם חיסור, ונורמה היא לנועה וכו') אפשר לומר שהמקילים בזה יש להם על מה לסמוך (עיין רמ"א סי' ע"ה ס"ב ובמ"ב שם) מכל מקום יש לענ"ד שני טעמים מדוע ראוי לעבור למטפחת. ג'. גם אם נאמר שיש למקילים על מה לסמוך, אבל הרי אין הדבר פשוט וכמה מגדולי האחרונים חוקרים הדבר בהחלט וביניהם מרן החתם סופר זי"ע שכתב בנוחתו וזה"ל: וגם אפילו בפאה נכרית אני חושב עליכם בחיסור גמור עכ"ל, וע"ע מה שכתב החת"ס בגליון השו"ע סי' ע"ה לחזק חיסור הדבר.

כמו כן בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' כ"ט) כתב וזה"ל: כבר האריכו בזה גם' בחר שבע וכל האחרונים וכותב מכריעים לאסור וכו' ולכן בודאי אסור לנאת בפאה נכרית והוא דת יהודית עכ"ל, והמהרש"ם בספרו דעת תורה (סי' ע"ה ס"ב) אחר שהביא דברי כמה פוסקים שאוסרים כתב וז"ל: ולפ"ז יש ליזהר בק"ש וברכות"ז ושאר ברכות שלא לבוא נגד אשה המלובשת בפאה נכרית, אך בעלימת עיניים חולי יש להקל וכו' עכ"ל. וע"כ לפי הנ"ל הגם דהמקילים יש להם ע"מ לסמוך, אבל בודאי שבעל נפש רחוי לחוש לדעת האחרונים, וכמו בשאר הלכות שהגם שיש מקום להקל ע"פ הדין, מ"מ מי שהוא בעל נפש נוהג לחוש לדעת האחרונים כשיש פוסקים שמחמירים בזה. [ולדוגמא ע' מ"ב סי' שמ"ה ס"ק כ"ג ובשו"ע הרב שם סי"ח] ג'. בעם נוסף מדוע ראוי לעבור למטפחת, דהנה גם אם נאמר יותר ונחליט שפאה כשרה היא מותרת ע"פ הדין בלי פקפוק כלל, ואפילו אם היינו יכולים לומר

שזה מליצת דכולי עלמא (דבר שזה מינו כנ"ל), מ"מ עדיין יש סיבה גדולה מדוע רשאי לעבור למטפחת, לפי רק בשור מומרת מלפי מבחינה הלכתית וכדלהלן.

בודאי יש הידור מצוה ללכת עם מטפחת

ונקדים דברי הפוסקים והשו"ע (סי' תרנ"ו) שהביא הממבר: יש מי שאומר שאם מולפי שני מתרוגים לקנות, והאחד הדר ממבירו, יקח ההדר אם מינו יקר יותר משלים ע"כ, וכתב הט"ז (ס"ק ח') דכן הוא בכל המצוות שמוזמן לפניו דמצוה להדר עליו ולהוסיף עד שליש, ולהלן (ס"ק ו') כתב מה שאמרו בגמרא דעד שליש משלו מכאן ואילך משל הקב"ה וכו', דמה שמוסיף יותר על שליש יפרע לו הקב"ה בחייו, והיינו אף דאינו מצווה על זה מ"מ אם יוסיף, יפרע לו הקב"ה בעוה"ז עכ"ל.

והנה נראה דגם מי שיש שפתה היא בגדר כיסוי מצד הדין, אבל מסתברא שאטפחת יש בה הידור מצוה, שניכר בה שמקיימים ציווי התורה של כיסוי הראש, ואם יש לפניו שתי מתרוגים האחת כשרה ממש בלי פקפוק, מ"מ אם יש אתרוג יותר מהודר יש בו מצוה הלכתית לקחתו משום "הידור מצוה" אפילו עד שליש, ומ"כ נראה להוסיף הדין בחלות כיסוי הראש שיש בו הידור לקיים ציווי התורה, שבו ניכר שהיא אשת איש ומכסה ראשה לעשות ציווי הש"י כפשוטו, והגם דדין הידור מצוה נאמר בקיום מצות עשה, אבל נראה דה"ה בזהירות מאיסור, ומדברי לעניין מ"ע התיוב רק עד חומש מנכסיו, משא"כ בעניין איסור יש חיוב של כל ממונו כדאיתא בשו"ע (סי' תרנ"ו). ויוצא לנו שיש טעם גדול ע"פ הלכה, להדר אחר מטפחת לקיים מצוה גדולה זו בהידור הלכתי.

מסירות נפש עבור צניעות מבטיח שהתפילות יתקבלו לרצון

דבר נוסף שיכול לחזק ולעודד עניין לבישת מטפחת, לפי שהרבה נשים טוענות שהדבר קשה להם בשביל מכיון שיש סיבות שונות, ונדרש מהם מסירות נפש גדולה לעשות נעל זה, הנה לאחת להם כח וחיזוק לזה, יש להביא דברי הגמרא בברכות (כ' ע"ח) שאם מצאתר שכח הגדול של קבלת התפלות זה בא דוקא ממסירות נפש עבור צניעות, דהגמרא שואלת דאחר שבא דורות הראשונים שהתרחצו להם ניסים, ומדוע לנו לא מתרחש, דהרי בדורות הראשונים כשרצו יהודה ניגש להתפלל והוריד גשלו הגשיל כבר מיד לירד גשם, ואנו טועקים ואין מי שישגיח בנו, ועל זה מתרצת הגמרא שהראשונים היו מוסרים נפשם לקדושת השם, והגמרא מספרת שרב אחא ראה פעם אחת שהיתה לבושה עם מלבוש שאינו צנוע, והלך וקרע זאת מעליה בשביל נפש ע"ש, ומוכח בגמרא שענין של מסירות נפש "עבור צניעות", זה מה שגורם הכח והזכות שהתפילות יתקבלו בשמים.

ואי"ב ודאי שגם אם לעבור מפאת למטפחת נדרש לפעמים לענין של מסירות נפש, אבל ודאי שכדאי הדבר, דהרי זה ודאי הוא ענין של חיזוק הצניעות והקדושה, ומתן שכרה הוא שהתפלות שלה יתקבלו בשמים וימלא ה' משאלות לבה לטובה.

ולמסקנת הדבר: הדבר ברור דגם מי שהולכת עם פאה כשרה מכל הבחינות, אמין בה שוש משש מיקור, ואפילו הולכת עם פאה בלורה נשואה, מכל מקום יש מציאות גדולה גם מבחינה הלכתית, ולפי רק בשור מומרת בעלמא, לעבור דוקא למטפחת, וכבר נתבאר שבמסירות נפש עבור לציעות הצניעה מז"ל שהתפלות יתקבלו לרצון מכי"כ.

דברי ידידו דו"ש מצפה לרחמי ה'

יעקב מאיר שטרן

סימן קפז

אשה הזקוקה לחליצה אם מותר להשתדך עמה

ב"ה כ"ב אייר תשפ"ה

לכבוד ידידנו הגה"צ פאר מקדושים בקש"ת מוה"ר יעקב דוד הלברשטאם שליט"א מצאנז טשאקאוועא ירושלים ת"ו

אחדש"ת בכבוד וידידות, הנני בזה מודות שמלמו השם מומר לכתחלה להשתדך עם פאה שניכה מליצה, ויש קצת עיכוב עד שהיבש יבוא ממו"ל למלוך לה, ובינתיים רוצה היא להשתדך, השם מרין למיעבד הכי עכת"ד.